

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

FELELŐS SZERKESZTŐ:
SZÉP LÁSZLÓ

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

1942.

Rettenetes fergeteg rázza a világ négy sarkát s mérhetetlen erejének pusztítása olyan értéket változtat romhalmazzá, melyeknek építése évszázadokat foglalt le s melyeknek pótlása újabb évszázadokat vesz igénybe. A létért való harc gigantikus mérkőzésénél az ember sorompóba állított minden természeti erőt, mely alkalmas az ember és életjavainak megsemmisítésére. Az elemek borzalmas közreműködésével reng a méhében kincseket rejtegető anyaföld, tornyosul égremeredő hullámokkal a végtelen vizek sikja, agyonhajszolva remeg a légóceán minden paránya, mert az istenadta ész kifogyhatatlan leleményességgel készíti azokat pihenő nélküli, őrjöngő munkára, hogy nyomukban új élet fakadjon, új és jobb, mint most van megsemmisülőben.

Ilyen körülmények között köszönt ránk az újesztendő s az előzőeknek küszöbén is ilyen reményekkel telítődünk, mert a magyar sors könyvében a csapások sorozata mellett mindig élénk szerep jutott a reménynek, az erős lélek vonásának is csak a legritkább esetben, a gyenge korok idején ütötte fel fejét átmenetileg a kétségbeesés.

E sorskönyvben most új fejezetet nyit a történelem, ahol a magyar életgörbe minden vonatkozásban felfelé ível, hogy irányát soha többé meg ne változtassa.

Izmosra fejlődött ifjú honvédségünk tradícióhűen váltja ki a világ csodálatát

mesebeli messzeségben menetelve a legborzalmasabb ellenség pokollá vált földjén, örök hivatását teljesítve az emberkultúra önzetlen, lelkes védelmében, miután szent önzését is részben kielégítette az elrabolt Kárpátkoszorú-szakaszok örök magyar tulajdonná szentesítésével.

A fegyverek tusája mellett teljes mértékben áll a kiméretlen őrlő harc, de talán még fokozottabb erővel a gazdasági téreken.

Az újkor háborúja az anyagok háborúja, ahol a földi javak mértéknélküli pusztulása megfeszített erő kifejtést kíván a gazdasági hadsereg részéről, ami méreteiben hatalmasabb a tűzvonalbelinél, hatásaiban döntő tényezővé vált. A magyar mezőgazdaságnak számottevő szerep jutott ebben a világégésben is, erőforrásai arányaikat túlhaladva elégitik ki a ráépített kívánalmakat az áldott magyar rög és magyar gazda adottságai folytán.

Az elmúlt esztendő mérlegét szűkebb világunk, kari életünk szempontjából vizsgálva, azon ugyancsak a létért való küzdelem vonul végig ebben a vonatkozásban is. A harc nem volt meddő, az erőfeszítések nyomán lényeges kívánságok teljesültek, de viszont sok és fontos életbevágó kérdésünk maradt függőben, melyeknek megoldásához részben nagyobb jóindulat, másrészt kitartás, összpontosított erő és akarat szükséges.

—p.

Helyi értékeink megőrzése

A mult ápolásának a jelenben, a nemzet jövője szempontjából kötelező ereje van. Ujabban fokozottabb mértékben aknázzák ki nemzetünk történelme folyamán tanusított erejét, mint a lelkesedés és az akarat-erő egyik leghatalmasabb rugóját. Sok szerv intézményesen foglalkozik ezzel a kérdéssel. A történelmet hosszú idő óta tanítják az iskolában. A falukutatás, nemzettanulmányozás mind szélesebb mederben halad. A vizsgálódás kiterjed a nemzet életének minden kérdésére: a természeti, társadalmi, kulturális, gazdasági megnyilvánulások összességére, hogy ezek alapján elinduljon az irányítás, mentés, gyógyítás és nemzetnevelés új szelemű szervezett munkája.

Múzeumok létesítése, szobrok állítása, ereklyék, emléktárgyak megőrzése, a mult ápolását jelentik a jelen s jövő élet szebb, nemesebb kialakítása céljából.

A hazát a szülőföld ismerete nélkül nem lehet elképzelni és csak azon keresztül szerethetjük igazán. Feladatunk tehát az, hogy minél hathatósabb eszközökkel segítsük elő ennek megismertetését.

Helyi értékeink megőrzésére egyik eszközünk a világháború hősei és hősi halottai emlékének ápolása.

A közösségért élő emberek legméltóbb sírja — Perikles mondása szerint — nemzetünk hálás emlékezetében van. Amelyik nemzet idehelyezi érdemes halottait, a sírt mindig termékennyé teszi. Az élő nemzedéknek eszményivé kell tenni a sírt, hogy az utódok tanítója legyen.

A hősi halottaknak szerte az országban méltó emléket emeltek szobrok állításával. Ezeket azonban — bármily kifejezők is — beszédesebbé kell tenni. Ezért tartunk minden év május utolsó vasárnapján „Hősök emlékűnnepé“-t.

A hősi halottakon kívül maradandó emléket kell biztosítanunk azoknak is, akik tetteik jutalmául a legnemesebb címet: a nemzetes vitézi címet kapták. Főlemelő cél érdekében dolgozunk, ha a sajtó útján —

akár egyszerű füzetként is — megörökítjük községünk vitézeinek hőstetteit.

Ki kell emelnünk vitézeink haditényeinek a fiókokban porosodó leírását, hogy eljussanak az iskolába, leventéink kezébe s minden hajlékba. Megérdemlik, mert cselekedetüket izzó hazaszeretet és kötelességtudás vezette.

A Vitézt Rend forrása ősmagyar intézmény. Mai alakját 1920-ban nyerte azzal a céllal, hogy a nemzet ne csak saját személyében, hanem utódaiban is jutalmazza azokat, akik a világháborúban és a forradalmak alatt vitézségükkel és nemzeti érzésükkel kitüntek és érdemeik a hazafiasság érényét az utódokban növeli.

Ezeknek a vitézeknek világháborus tetteit foglaljuk gyöngyös bokrétába s tegyük a betű szárnyán közkinccsé, nehogy az idő, a feledés elhomályosítsa negyedszázad előtti tetteiket, amellyel mindenkor készek voltak életüket és vérüket áldozni a magyar hazáért és nemzetért.

A vitézség így összegyűjtött értékes drágaköveinek nagy nemzetnevelő értéke lesz, mivel térben és időben ők és vitézi tetteik állanak hozzánk legközelebb. Tanítsunk, beszéljünk nemzetünk nagyjairól, hőseiről, de ugyanakkor a világháború magyar hőseinek, magyar községeink és városaink vitézeinek legendás tetteiről se feledkezzünk meg.

Ha minden községben, minden városban az iskolások, serdülők, fiatalok és öregek a maguk vitézeiről, hőseiről és hősi halottairól olvashatnának, nagy erőt jelentene. Testvér, rokon, jóbarát ölelkeznék össze a hazaszeretet élő érzésében, mert azok, akikről szól, legnagyobb részben ma is élő mindennap látott személyek, akik vérünkben valók és községünkbe tartozók.

E sorok írója községe 11 vitézének haditetteit állította össze, felsorolta a hősi halottak neveit és könyvalakban közreadta. Ennek a gondolatnak megvalósítását a hatóságok és a sajtó a legmesszebbmenően

támogatta. Vármegyénk vitézi székkapitánya vitéz Báthory—Szűts Sándor ny. tábornok úr a legnagyobb készséggel támogatta az ügyet és intézkedett, hogy az Országos Vitézi Szék irattárából a szükséges adatok az egybeállításra készen álljanak. Ma már községünk vitézeinek és ezen keresztül honvédségünk és fajunk vitézeinek nemzetnevelő haditetteit széles körben olvashatják. A tiszta jövedelmet a hősi halottak szobor-emlékműve javára fordítjuk.

Minden község és minden város, ahol már néhány vitéz él, összeállíthatja hőseinek aranykönyvét, hogy ifjúsága eaponként olvasgatva, példát merítsen az önfeláldozó hazaszeretetre. Ha csak egy vitéze volna a falunak, legyen ennek az egynek a vitézi tette megörökítve. Legyen ő a falunak és a hősöknek kijáró tisztelet és megbecsülés példaképe.

Ott, ahol valamilyen ok miatt nem lehetne sajtó útján emelni a falu vitézeinek emlékét, a község aranykönyvét nagyobb anyagi áldozat nélkül el lehet készíteni kemény kötésbe kötött tiszta lapok által. A

község, egyház szívesen megőrzi. Ebbe mindenki felvehető, aki kitüntetést kapott. Ezeknek arcképe az iskolában, kulturházban — vagy más helyen, ahol a fiatalság sokszor megfordul — falon diszeleghet, alatta pedig a fegyvertény igen rövid, néhány soros leírásban. Évenként a hősök napján a Vitézi Rend és a Frontharcos Szövetséggel kapcsolatban ünnepély rendezhető.

Legyen tehát minden községnek és minden városnak „Aranykönyv“-e, hogy hőseink neve, vitézeink tette örök példaképpül álljon az új magyar hazát építő ifjúság előtt.

Legyen ott minden házban, a „tisztaszobában“ az imádságos könyv mellett, hogy amikor tulajdonosa lelki szükségét érzi, könnyen fellapozhassa és elődei tetteit olvasva megdobbanjon a szíve.

Aki pedig ezt az emlékkönyvet elkészíti, találjon benne örömet és megnyugvást, hogy honfiúi kötelességét ezáltal is teljesítette.

Biharkeresztes. Fényes Kálmán.

Tanítási tervezet

Tantárgy: Állattartás és tenyésztés.

A tanítás anyaga: A sertésenyésztés haszna, sertésfajták ismertetése.

Tárgyi cél: Megismertetni a növendékekkel, hogy milyen haszna van a sertésenyésztésnek. A sertésfajták részletes ismertetése és végül ismerje meg minden gyermek a göndörszörű magyar mangalicát.

Nevelői cél: Hogyan takarékoskodjunk?

Szemléltető eszközök: 1. A sertés bőrből, szőréből nyert különböző ipari termékek. (kefe, ecset, stb.) 2. A fajták ismertetésénél a göndörszörű magyar mangalica, yorkshir, berkshir sertések bemutatása fényképről. 3. A parlagi sertés szemléltetése. A különböző színű, göndörszörű magyar mangalica sertés szemléltetése szintén fényképről.

Részletes kidolgozás.

I. Előkészítés. — Hangulatkeltés. — Miről beszélgettünk a legutóbbi órán? — A szarvasmarháról. — Áthajlás. — Milyen házi állatot tudnál mondani, — ... sertés stb.

Van a mi iskolánknál? Hány darab? Mit gondoltok érdemes a sertésenyésztéssel foglalkozni? Te azt mondod, hogy nem, mert elpusztul évenként nagyon sok. Te pedig állítod, hogy érdemes. Gyermek, hogy megtudjuk mi az igazság lássuk a sertésenyésztéssel miért érdemes foglalkozni? és, hogy milyen fajtái vannak?

II. Tárgyalás. Gyermek a sertésenyésztés ma már az egész országban el van terjedve. Szükség van erre, mert a sertés adja a zsírt, húst, szalonnát stb.

Milyen legfontosabb hasznát ad nekünk a sertés?

— Zsir, hús, szalonna.

Hogy nevezzük ezeket együtt?

— Élelmezési cikkeknek.

Más haszna nincs a sertésnek? Nem látátok még, hogy a vágóhidaknál áldogál 3—4 szegény ember és amint a sertést megölik a hosszú szőrt két kézzel szedik a sertés hátáról? Vajjon mit készítenek abból a szőrből?

— Kefét, ecsetet, pamacsot. (Szemléltetem ezeket az ipari termékeket).

De van egy legújabb rendelkezés, ami a sertések bőrénél a lefejtésére vonatkozik. (Lefejtés: megmagyarázom). Nem baj, ha eddig nem tudtátok, most én elmondom. 130 kg-on felüli sertések közül, amit levágnak a vágóhidon, minden 3-ik sertésnek bőrét le kell fejteni. Hát vajjon ezekből mit készítenek?

— Cipő, csizmatalpat, kézitáskát, nyerget, ülést, szíjjat.

Ki tud még más hasznát is a sertéseknek?

— Mindenevő, jó legelőértékesítő, kiváló takarmányértékesítő, mind ezeken kívül jól szaporodik is. (Az ismeretlen fogalmakat külön magyarázom). Ezenkívül van még egy igen nagy haszna a sertésstartásnak, hogy a befektetett tőkét aránylag rövid idő alatt kamatosan vissza adja. (Mit jelent ez nekünk? Magyarázat).

Milyen sok előnyét felsoroltuk a sertésstartásnak és mégsem foglalkozik vele mindenki, vajjon mi lehet ennek a főoka?

— Könnyen megbetegszik, elpusztul.

Ugyvan gyermekek különösen a malacoknak, de a nagyobb sertéseknek is sok a betegsége, amiről majd később lesz szó a sertések betegségeinél és az ellenük való védekezésnél.

Tudja-e valaki, hogy Csonkahazánkban hány darab sertés volt?

Közel 3 millió. Vajjon ez mind egyfajta? Milyen fajták lehettek?

— (Sorolnak a gyermekek egy pár fajtát).

Ugyvan gyermekek ezekről a fajtákról most egy kicsit részletesebben fogunk tanulni.

Általában a sertésfajtákat a következőképpen szokták csoportosítani.

a). F e j l ő d é s ü k szerint:

1). Lassu.

2). Gyors-fejlődésűekre.

b). T e r m e l ő k é p e s s é g alapján:

1). Zsir.

2). Hús-termelő sertésfajtákra. (Termelő-képesség magy.)

Ezek szerint megkülönböztetünk: 1). Lassu-fejlődésű-zsirsertéseket, amilyen pl. a göndörszörű magyar-mangalica. 2) Gyorsfejlődésű-húsertéseket, pl. yorkshire, berkshire.

Végül a kisgazdaságok leghasznosabb sertése a keresztezésből származó hizó sertés. Ezt röviden: keresztezett sertéseknek nevezzük.

A göndörszörű magyar-mangalicáról a mai órán, a többi sertésfajtákról a következő órán lesz szó.

Csonkahazánk sertésállománya, amint azt már mondtam 3 millió volt. Ebből 2,5 millió volt göndörszörű magyar-mangalica. Honnan származik ez a sertés fajta?

100 évvel ezelőtt még különböző fajta sertések voltak hazánkban. Ezek közül említésre méltó a „bakonyi“ és a „szalontai“ sertés fajta. 1833-ban Szerbiából 2 kan és 10 anyyakocából álló kis törzset hozott be hazánkba József nádor, aki az akkori szerb fejedelemtől vásárolta. Ezzel a kis törzsből keresztezték a mi parlagi sertéseinket és megfelelő válogatás, jó takarmányozással alakult ki a ma már világhíres zsirsertés a: **göndörszörű magyar-mangalica.**

Lássuk, hogy milyen is ez a szőke magyar sertés?

Testalkata: rövid testű, középhosszú láb, lelógó fül, egyenes orr. Egészséges erős szervezet. (Ellenálló).

Szőre: mint azt a neve is mutatja göndör. Ennek igen nagy jelentősége van. A göndör és finom tapintatú szőr a hizékonyaságnak a jele, míg a durvaszörű kevésbé hizékony.

Milyen színű göndörszörű magyar-mangalica van?

— Szőke, fekete, fecskehasú, vadas.

(Képen szemléltetem mindegyiket).

Láttuk milyen színűek vannak, nézzük milyen jellemző tulajdonsága van még?

— Lassú fejlődés.

Miért mondjuk lassú fejlődésűnek?

A göndörszörű magyar-mangalica általában csak két éves korára fejlődik ki. Épen ezért tenyésztésbe is legkorábban 1 1/2 éves korban szabad beállítani.

Ki tudna még valami tulajdonságát mondani a göndörszörű magyar-mangalicának? Hús vagy zsír termelő?

— Zsirtermelő.

No látjátok, ez is egy igen fontos és jellemző tulajdonsága a göndörszörű magyar-mangalicának.

Hány malacot szokott elleni egy alkalommal?

— 5–6 malacot egyszer-egyszer.

Sok ez vagy kevés?

— Kevés, mert vannak fajták, amelyek többet is ellenek. 10–12.

Miért tartjuk mégis szívesen ezt a sertésfajtát?

— Igénytelen.

Igénytelen ugye, mert nem kíván nagy gondozást. Kevés takarmányon is él. A gyengébb legelőkön is talál eleséget.

Ezekután lássuk gyermekek, hogy mi az előnye és mi a hátránya a göndörszörű magyar-mangalica sertésnek?

Előnye: mindenevő, igénytelen, jó legelő- és takarmányértékesítő, hízekony, a világ legjobb zsirsertése.

Hátránya: lassan fejlődik, a befektetett pénz lassan forog, nem szapora.

Végül mint minden sertés, így a göndörszörű magyar-mangalica is hajlamos a különböző sertés-betegségekre és könnyen elpusztul, ha oltással nem védekezünk a betegségek ellen.

III. Begyakorlás. Miről tanultunk a mai órán? Milyen haszna van a sertésnek táplálkozási szempontból? Mit használunk fel ipari célokra? Tudnál-e még többet is mondani? Hogyan csoportosítottuk a sertésfajtákat? Mondjál lassu fejlődésű — zsirsertést. Mit nevezünk keresztezett sertésnek? Ezen az órán melyik sertésfajtával foglalkoztunk részletesen? Honnan származik a göndörszörű magyar-mangalica? Milyen a testalkata? Milyen színűeket különböztettünk meg? Milyen jellemző tulajdonságokat említettünk még meg a göndörszörű ma-

gyar-mangalicáról? Milyen előnyei vannak a göndörszörű magyar-mangalica tenyésztésének? Mondd el a hátrányait?

Tudjátok-e gyermekek, hogy sok-sok szegény embernek nem jut pénz arra, hogy 100 150 pengőért vegyen magának egy hízót. Még arra is alig elég, hogy egy-két kismalacot megvegyen. Az így megszerzett malacot nevelgeti, eteti konyhai hulladékon, mosogató leven, egy kis korpával keverve, vagy azt eszik a kismalac, amit éppen talál. Így a kevésen felnőtt kismalac stüldővé lesz. A kis stüldőt a verejtékesen keresett pénzért vásárolt tengerivel meghízalják, anélkül, hogy egyszerre sok pénzt kellett volna a meghízott disznóért kiadni. Éppen olyan ez, mint a ti perselymalacotok, csak az a különbség, hogy ennek halála után is, sőt éppen akkor vesszük legtöbb hasznát.

Igyekeztek segíteni szüleiteknek, hogy ez az élő kis perselymalac minél nagyobb hízóvá váljék, hogy a következő télen minden napra jusson kolbász.

T á b l a h a s z n á l a t

A sertésenyésztéssel miért érdemes foglalkozni és milyen fajtái vannak?

Haszna :	Fajtái :	Göndörszörű magyar-mangalica
zsír, szalonna, hús,	a) Fejlődés. 1. Lassú. 2. Gyors. b) Termelőképes- ség :	a) Származás. b) Testalkat. c) Színe :
bőr (cipőtalp stb) szőr (kefe, ecsetstb.)	1. Zsir. 2. Hús- mindenevő	szőke, fekete, fecskehasu, vadás
jó legelőtak. értékesítő a term. tárgya	I. Lassú-zsir term. Göndörszörű m.-m. II. Gyors-hús term. : yorkshir, berkshir.	d) Durva-finomszörű göndörször jelent. e) Lassu fejlődés. f) Világhírű zsirsert.
hajlamos a sert. betegségekre	III. Haszon állat : keresztezett.	g) Előnyei. h) Hátrányai.

Kecskemét.

Illyés Zoltán.

Addig kössünk biztosítást

az E ö t v ö s - A l a p utján,
amíg egészségesek vagyunk!

H I R E K

— **Boldog újévet kíván a szerkesztőség.**

— **Áthelyezés.** A vkm. Horváth Margit h. gazdasági szaktanítónőt Jászládányból Lajosmizsére; Dankó Irén tanítónőt Kiskunhalasról Jászládányba helyezte.

— **Beosztás.** A vkm. leszerelésük után Harangozó István gazd. szaktanítót Kecskemétre, a gyakorló mezőgazdasági népiskolához, Nyerges Ferenc gazd. szaktanítót a ceglédi mezőgazdasági népiskolához, Forgách József gazd. szaktanítót az abonyi mezőgazdasági népiskolához, Deák Győző gazd. szaktanítót a nagykőrösi mezőgazdasági népiskolához, B. Szabó Magdolna tanítónőt a nagykőrösi, Sz. Tóth Irén tanítónőt az abonyi, Böröcz Erzsébet tanítónőt a kiskunhalasi mezőgazdasági népiskolához osztotta be szolgálattételre.

— **Kitüntetés.** A Kormányzó Ur Őfőméltósága Nagy Károly kunszentmártoni mezőgazdasági népiskolai igazgatót a nemzetvédelmi kereszttel tüntette ki. Gratulálunk!

— **Ezüstkalászos gazdaképzés.** A folyó télen iskoláink közül a turkevei és a kiskunfélegyházi foglalkozik népes tanfolyamon gazdák továbbképzésével a földművelésügyi minisztérium megbízása folytán.

— **Új magyar szavak** címen Szécsy Ferenc szerkesztésében könyv jelent meg, melyben a magyar nyelv megvédése érdekében új magyar szavak foglalnak helyet szótárszerűen. A sok jóakarattal és nagy gonddal összeállított munka közérdeklődést keltett és illetékes helyeken kedvező kritikát gyakoroltak felette. Idők folyamán — amikor az új szavak közhasználatba mennek át — teljes elismerést nyer a szerző önzetlen munkássága.

— **Dr. Balogh Vilmos** miniszteri tanácsosnak a kolozsvári Egyetem szövetkezeti tanfolyamán elmondott megnyitó beszédét közli a „Szövetkezés” legújabb száma. A cikk tárgyilagosan mutat rá a szövetkezeti mozgalom fontosságára. Időszerű képesmelléklet, eredeti székely népmese és népballada, gazdasági tudnivalók, könyvismertetések és heti beszámoló teszik változatossá a „Szövetkezés” legújabb számát amelyből szívesen küld mutatványszámot a kiadóhivatal, Marosvásárhely, Vilmos császár u. 24.

— **A nyárfalevél rezgése.** A rezgőnyárfa levelének a nyele nem körkeresztmetszetű, hanem elliptikus, így irányok szerint egészen különböző ellenállású, ugyyszólván kiegyensúlyozatlan. E mellett hosszú és vékony, ezért rezeg szinte állandóan, mert a levegő legenyhébb megmozdulása is erősen kilendíti nyugalmi állapotából. Örökös mozgásával a párologtatást segíti elő, mert a levél körül keletkező pára-burokból pillanatonként kiszabadul és kevésbé páratelt levegőrészekbe jut.

— **Tejkonzerválás.** Nemrég új eljárást találtak fel a tej frissentartására. Acéltartályban 6—8 atmoszféra nyomású oxigénben és nem tulságos melegen a tej hosszú időn át frissen marad. Például hatheti ilyen raktározás után is majdnem olyan ízű, mint a friss tej. Értékét azonban nagyon csökkenti, hogy az oxigén hatására skorbutellenes vitaminja (a C-vitamin) tönkremegy. Később az íze is megváltozik, előbb élesztő, majd avas-ízűvé lesz.

— **A házinyul tenyésztése és egészség-tana.** Írta: Dr. Fekete László állatorvos, a Magyar Angóragyapjasnyul Tenyésztők Országos Szövetségének tb. állategészségügyi tanácsadója. II. kiadás. 177 oldal, 38 képpel a szövegben. A „Patria” Irodalmi Vállalat és Nyomdai R.-T kiadása. Ára 4.80 P. A tenyésztő krészére írott, tetszetős kiállítású könyv első része szakszerű leírását adja az ól, a takarmányozás, a tenyésztés és a nevelés egészségtanának, tehát felöleli a házinyul tenyésztés minden problémáját egészségügyi vonatkozásban. A második rész a házinyulak származását, hasznosítását és a fontosabb fajtáit ismerteti, így a közönséges házinyulat, a hus- és prémnyulak jelentősebb fajtáit és a gyakorlott szakember alaposágával tárgyalja az angóra-gyapjasnyul tenyésztését és gondozását. A harmadik rész a házinyulak vizsgálatának és ápolásának módjait tárgyalja és fontos utasításokat tartalmaz arra nézve, hogy a tenyésztő miként bánjon nyulaival. Ismerteti a nyulak szállításánál megkívánt óvatossági rendszabályokat és útmutatást ad a házinyulak adásvételével kapcsolatos szavatosság (felelősség) kérdéseiben. A könyv negyedik része a házinyulak gyakrabban előforduló betegségeit ismerteti meg a tenyésztővel, a tudomány mai állásának megfele-

lően. A járványos házinyulbetegségnek (szepitkémia, ragadós nátha, kokcidiózis, stb.) és az azok elleni védő és gyógyító eljárások részletes ismertetése után az emésztőszervek, légzőszervek, húgy és ivarszervek, bőr-, idegrendszer és az anyagforgalom betegségeinek leírása következik, majd külön fejezet tájékoztatja a tenyésztőt a mérgezések felismeréséről és gyógyításáról. A fontosabb sebészi beavatkozások (kasztrálás, vagy herélés, tetoválás) részletes szakszerű ismertetését adja. A könyv ötödik része a házinyulbetegség gyógyszerétárát ismerteti, úgy hogy a tenyésztők itt szakszerű felsorolását kapják annak, hogy milyen gyógyszereket tartsanak otthon készletben és milyen betegségek ellen milyen adagban, vagy milyen módon alkalmazzák azokat. A számos szövegközötti képpel díszített kézikönyv tartalmánál fogva házagpótló szerepet fog betölteni a hazai szakirodalomban és méltán írta Nitsmann Jenő kir. gazd. tanár a Győri Háziinyulbetegség Egyesület elnöke az I. kiadás előszavában, hogy "a tenyésztés higiéniájának, a házinyulak gyakrabban előforduló betegségeinek és azok gyógykezelésének a tudomány mai ismereteinek megfelelő szakszerű, világos és áttekinthető ismertetését nyújtja ez a könyv, mely gyakorlati és értékes tartalmánál fogva hasznos tanácsadója lesz a tenyésztőknek." A könyv II. kiadásának minden részéből kitűnik a szerző igyekezete: odahatni, hogy a tenyésztők a higiéné követelményei szerint tartsák állataikat és elhelyezésben, takarmányozásban, valamint a tenyésztési és nevelési módszereikben adjanak meg mindent, ami a könyv irányelvei szerint szükséges mert csak így várhatják, hogy fáradságuknak és tőkebefektetésüknek eredménye is legyen. Ezt fejezi ki a könyv jól megválasztott jelmondata is: „a házinyulbetegség jövedelmezőségének alapja az egészséges állomány.

— **Vitamin a fenyőtűkben.** Tudományos kutatások alapján megállapították, hogy a fenyőtűkben igen sok C-vitamin van. Mégpedig télen nagyobb a vitamintartalom, mint nyáron. Öt gramm friss luc- vagy jegenyefenyőtű nagyon jól felaprítva és száz gramm vízzel leforrázva, félórás állás után öt milligramm C-vitamint tartalmazó teát adott, ami az emberi szervezet szükségletére elegendő. Most válik érthetővé, hogy miért használták a középkor orvosai skorbut ellen a fenyőtű forrázatát.

— **A legerősebb levél.** Az újjélandi Phormium nevű liliomféle növénynek van a legerősebb levele. A keskeny, hosszú, kardalaku levelekben olyan erős rostok vannak, hogy a legerősebb ember sem képes elszakítani. Hazájában hajókötelet és különösen erős szöveteket készítenek belőle.

— **Íráspróbák hipnózisban.** Érdekes kísérlettel igazolták, hogy az írás jellege valóban független a kéz izomzatától, s tényleg a jellem és lelkiállapot irányítja. Egész sereg ember hipnótikus állapotban írt sorait vizsgálták meg. Az egyik csoportnak azt szuggerálták, hogy 10—14 éves gyermekek. A másik csoport egyéneinek az illetők számára idegen szerepet sugalmaztak, a hivatalnokokkal elhitették, hogy utcaseprők és így tovább. A legérdekesebb szuggerációt a harmadik csoport kapta, azt, hogy ők sokkal okosabb emberek, mint amilyenek a valóságban. Ezután íráspróbát végeztek. Az első csoport tagjai úgy írtak, mint gyermekkorukban. A hivatalnok úgy írt, mintha egész életében csak seprűt forgatott volna. A harmadik csoport embereinek írása pedig olyan magas szellemi színvonalat sejtetett, amit nem lehetett feltételezni róluk. Ébrenlétben ezután megpróbálta utánózni kiki a hipnózisban írt levelek írását, de bizony az nem sikerült. Annyira idegen volt a két írás, mintha nem is ugyanaz a kéz vezette volna az előbb a tollat.

— **A visegrádi királyi palota feltárási munkálatairól** közöl érdekes cikket Zsitvay Tibor tollából a Buvár nagyterjedelmű karácsonyi száma. A szép kiállítású folyóirat ünnepi számába cikket írtak még a rózsalevél élősködőről, India kapujáról, a gyümölcs vegyi uton való érleléséről.

— **Újabb vitaminok.** Norvég fiziológusok a B-jelzésű vitaminok közt két újat fedeztek fel. Az egyiket Bv-vitaminnak nevezték el; a növekedésre van hatással. Előfordul a halak májában, ikrában, élesztőben stb. Egy másik vitamin, a Bx-jelzésű arról ismerhető fel, hogy hiánya a fekete-szőrű patkányokon szürke halványodást okoz. Ez is előfordul többek közt a májban, élesztőben és egyébütt.

— **Földünk tömege növekszik.** Évenként mintegy 20 000 tonnányi tömeggel növekszik Földünk. Tudniillik ekkora tömegű meteorit hullik rá a világról s ezzel tetemesen gyarapítja a föld-

felszín anyagát. Jóllehet 20.000 tonna anyag elenyésző a föld óriási tömegéhez képest, de ha meggondoljuk, hogy ez a folyamat évmilliók óta tart és évmilliókig fog tartani, akkor már nem elhanyagolható mennyiséget kapunk. Központi égitestünkre, a Napra körülbelül 300 milliárd tonna meteorit hullik esztendőnkint. Hogy ez évmilliók alatt mennyire rug, azt elképzelni is bajos. Igaz, hogy ez a tömeg a sugárzással idők folyamán ismét kilövellődik a világűrbe.

— **A legöregebb kutya.** A kutyákkal foglalkozó szakemberek véleménye szerint a kutya testnagysága és élettartama általában fordított. Növekedés csak nagy általánosságról van szó. Egyébként a hiteles életkorú kutyák közt a legöregebb egy nőstény törpe rattler volt, amely 34 évig élt. Nagyon lesóványodott, de mindvégig képes volt járni. Fogai teljesen kihullottak, de fojékony ételt elég jól tudott még enni.

— **A legkinosabb halálnem.** Művészek és orvosok közt akadtak kísérletezők, akik keresztrefeszítéssel próbálták ki magukat, hogy a keresztrefeszítés hatását önmagukon tanulmányozzák. Már egészen rövid idő múlva súlyos lélekzési nehézség jelentkezett rajtuk. A keresztihalál közvetlen oka, mint a súlyos kísérletekből valószínű, a teljes kimerülés. Egyébként a kivégzésnek ez a neve valamennyi közt a legkinosabb. Kétségtelenül kinosabb akár a máglyahalálnál is, mert a füstben és hőségben az áldozat hamar eszméletét veszti. Különben is az idegek csak bizonyos határig tudnak fájdalmat érzékelni. Ha meg is maradna az öntudat, az el-tompult és elpusztult érzőidegek útján a fájdalom nem fokozódna.

— **Védett tátorján-telep Balatonkenesén.** Száz évvel ezelőtt Magyarországon néhol még előfordult a tátorján (*Crambe tataria*) Ez a növény hazánkban azóta csaknem teljesen kipusztult. Az utolsó tátorján telepet 1931-ben fedezték fel Balatonkenesén, (Veszprém megye), a Székesfehérvári Üdülőtelep hatalmas parkjának szomszédságában. A ritka növényt Jávoka Sándor írta le és megemlíti róla, hogy a XVIII. században Erdély több helyén, Eger és Törökszentmiklós környékén még előfordult. Eredeti hazája a Káspi-tó környéke. Az 1931-ben felfedezett tátorjántelepet azóta védett területté nyilvánították és drótkerítéssel vették körül. A

csaknem egyholdas telep az Akarattya felé vezető kocsit és a vasuti töltés között terül el. A védett területre csak külön engedéllyel szabad lépni, kizárólag kutatás céljából.

A szerkesztő postája

N. K. Kunszentmárton. Sajnos, igen sok helyen hasonló a helyzet. A nagyfokú tanerőhiány következtében szinte áthidalhatatlan. Írásban-szóban számtalan prozódium történt, de eredménytelenül. Valahogy ezeket az kritikákat át kell vészelni, taláncsak jó útra térünk egyszer. Gyenge vizsgáztatás, de jobbal nem rendelkezünk!

Változás. Nem hivatalos formában tudomásunk van róla, de nem merjük hinni. Talán a régi rend nem vált be, de az új elgondolás csak rosszabb lehet. A gyakorlat mindent megmutat. Képességeit nem ismerjük, mert nem volt alkalom még eddig.

B. B. Hmvsz. Még mindig nélkülözünk a sorozatot, talán nem ment feledésbe? A lap új címre rendesen megy.

Iskolák! Mérlegeredményeket, kimagasló művelési ágak eredményeit kéri a szerkesztőség.

Tanfolyam! Vagy a közigazgatásnak vagy valami gazdátársadalmi szervezetnek kell kérni bizonyos körülmények biztosítása mellett, de kérheti az iskola is, hasonlóan.

Aggódó! Mindnyájan ilyenek vagyunk, bár ez még szórványos tünet, de nincs semmi biztosíték a megállítására. Hallottunk egy egész akciónról, ami folyamatban van.

Kiadótulajdonos: Gazd. Szaktanársági Országos Egyesület.
Előfizetési díj: Egvévre 8— pengő. — Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanársági Országos Egyesület pénztárána Kisújszállásra az 54.135. csekkzámlán fizetendők. Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én

Szerkesztőség: Kiskunfélegyháza.

— Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják. —

Felelős kiadó: Kurdy Sándor orsz. egy. elnök. - Vesszősi nyomda Kiskunfélegyháza. - Nyomdaiért felelős Tóth Miklós. 3237.